

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
“ 14 ” 20 16 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО КОМПЛЕКСНОЇ АБІЛІТАЦІЇ ТА
РЕАБІЛІТАЦІЇ

Спеціальність 8.01010501 Корекційна освіта (логопедія)
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація _____
(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини
(назва інституту, факультету, відділення)

2015 – 2016 навчальний рік

Робоча програма «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації»
для студентів спеціальності 8.01010501 Корекційна освіта (логопедія)

Розробники: Мартинчук Олена Валеріївна, кандидат педагогічних наук,
завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
Інституту людини імені Бориса Грінченка;

Скрипник Тетяна Вікторівна, доктор психологічних наук, професор
кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту
людини Київського університету імені Бориса Грінченка;

Луцько Катерина Василівна, доцент кафедри спеціальної психології,
корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського
університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології,
корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “13” січня 2016 року № 10

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту людини _____ Н. А. Клішевич

_____ (_____)
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	
II. Тематичний план навчальної дисципліни	
III. Програма	
<i>Модуль I. Медико-психологічна абілітація та реабілітація дітей з порушенням розвитку .....</i>	
<i>Модуль II. Педагогічна і соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку .....</i>	
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації »	
V. Плани практичних і семінарських занять	
VI. Завдання для самостійної роботи	
VII. Система поточного та підсумкового контролю.....	
VIII. Методи навчання.....	
IX. Методичне забезпечення курсу.....	
X. Питання до екзамену	
XI. Рекомендована література.....	
Основна.....	
Додаткова.....	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти на основі освітньо-кваліфікаційної характеристики підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня відповідно до навчального плану для спеціальності 8.01010501 «Корекційна освіта (логопедія)» денної форми навчання.

Робочу навчальну програму складено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяг знань, які повинен опанувати здобувач другого (магістерського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритм вивчення навчального матеріалу дисципліни «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Предметом викладання інтегрованого курсу є вивчення закономірностей медико-психологічних і соціально-педагогічних компенсаторних механізмів, спрямованих на відновлення повноцінного соціального функціонування за умови присутності незворотного дефекту.

Інтегрований курс «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації» має тісну міждисциплінарну інтеграцію із медичною психологією, дефектологією, корекційною освітою, гігієною дітей та підлітків.

Мета курсу: підготовка студентів до практичної роботи з дітьми з порушеннями психофізичного розвитку; формування вмінь планувати та здійснювати для них абілітаційні та реабілітаційні заходи.

Завдання:

- ознайомлення студентів з сучасною вітчизняною системою абілітації і реабілітації дітей з порушенням розвитку та її правовою основою;
- отримання базових знань з розроблення абілітаційних та реабілітаційних програм;
- застосування основних методів медико-психологічної діагностики та корекції в межах абілітаційних та реабілітаційних заходів;
- розуміння можливостей та обмежень абілітаційних та реабілітаційних заходів відносно конкретних видів дитячих захворювань;
- формування у студентів професійного розуміння сутності медико-психологічної, педагогічної і соціальної абілітації і реабілітації; розвиток у

них уміння визначати мету і завдання реабілітаційної діяльності в залежності від потреб дитини.

Інтегрований курс «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації» складається з двох модулів:

Модуль 1 «Медико-психологічна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку»;

Модуль 2 «Педагогічна і соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку».

В результаті вивчення модулю 1 **«Медико-психологічна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку»** студенти повинні **знати:**

- основні завдання медико-психологічної абілітації і реабілітації дітей з порушенням розвитку та засоби їх виконання;
- основні прояви порушень психіки у дітей з дефектами розвитку;
- психопатологічні особливості розвитку конкретних розладів психіки та поведінки дитячого віку;

уміти:

- аналізувати чинники, які активізують чи гальмують адаптаційні механізми у дітей з порушеннями розвитку;
- розробляти програму абілітаційних та реабілітаційних заходів, спрямованих на психологічну адаптацію дітей з порушеннями розвитку;
- розробляти програму абілітаційних та реабілітаційних заходів, спрямованих на психологічну корекцію та адаптацію батьків та членів сімей дітей з порушеннями розвитку;
- аналізувати медичну документацію хворого.

В результаті вивчення модулю 2 **«Педагогічна і соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку»** студенти повинні **знати:**

– сутність принципів, змісту, форм і методів педагогічної і соціальної абілітації і реабілітації дітей з порушенням розвитку в умовах навчальних закладів і реабілітаційних установ;

– основні положення міжнародних і вітчизняних нормативно-правових документів у сфері соціального захисту дітей з порушенням розвитку;

– вимоги до спеціалістів, які надають послуги з педагогічної і соціальної абілітації і реабілітації;

– критерії та механізми оцінювання якості реабілітаційних послуг;

уміти:

– аналізувати нормативно-правову базу корекційно-реабілітаційної допомоги дітям з порушенням розвитку та їхнім родинам;

– аналізувати потреби дитини та її родини щодо педагогічної і соціальної абілітації і реабілітації дитини;

- визначати, обґрунтовувати та реалізовувати основні напрями роботи корекційного педагога для максимально можливого задоволення потреб дитини при організації реабілітаційного процесу;
- визначати й обґрунтовувати зміст, форми і методи педагогічної допомоги сім'ям дітей з порушенням розвитку;
- оптимістично прогнозувати результати корекційно-реабілітаційної діяльності;
- удосконалювати зміст та форми корекційно-реабілітаційного процесу, спрямованого на оптимізацію особистісного розвитку дітей;
- виконувати професійні обов'язки з дотриманням етичних і моральних норм;
- постійно підвищувати професійний та загальнокультурний рівень, вдосконалювати професійну майстерність на основі критичного аналізу результатів своєї діяльності.

Вивчення дисципліни «Сучасні вимоги до комплексної реабілітації та реабілітації» передбачає формування у студентів наступних **фахових компетентностей**:

загальнопрофесійних компетентностей:

- глибокі знання та розуміння сучасних уявлень про принципи державної політики у сфері спеціальної та інклюзивної освіти, завдання, напрями, зміст, методи, засоби, форми корекційної допомоги особам з порушеннями психофізичного розвитку, про шляхи вирішення актуальних проблем корекційної освіти;
- глибокі знання та розуміння засад правової, фінансової, медичної, реабілітаційної, соціально-побутової, психолого-педагогічної підтримки осіб з порушеннями психофізичного розвитку, принципи комплексного підходу до вирішення їхніх проблем;
- здатність застосовувати сучасні освітні, реабілітаційні, інформаційні технології у роботі з особами, які мають порушення психофізичного розвитку в умовах закладів, служб, організацій, установ сфери освіти, охорони здоров'я, соціального захисту;
- професійні цінності: практика згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю вчителя-логопеда; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків в сфері професійної діяльності.

компетентності у сфері корекційно-педагогічної діяльності:

- уміння проектувати індивідуальні маршрути розвитку, освіти, соціальної адаптації та інтеграції осіб з порушеннями психофізичного розвитку на основі результатів їхнього психолого-педагогічного вивчення;

– здатність до забезпечення міждисциплінарної взаємодії за умови вирішення актуальних корекційно-педагогічних завдань.

компетентності у сфері діагностико-аналітичної і консультативної діяльності:

– здатність до психолого-педагогічного вивчення осіб з порушеннями психофізичного розвитку з метою виявлення особливостей їхнього розвитку, здійснення комплексного супроводу; прогнозування їхніх потреб у корекційно-педагогічних, спеціальних психологічних, медичних та соціальних послугах;

– уміння консультувати осіб з порушеннями психофізичного розвитку, батьків дітей з психофізичними порушеннями з питань організації і реалізації індивідуальних освітніх і абілітаційних/реабілітаційних психолого-педагогічних програм, оптимізації соціально-середовищних умов життєдіяльності;

компетентності у сфері організаційно-управлінської діяльності (лідерство, менеджмент та командна робота):

– здатність працювати з окремими людьми та командами з метою сприяння високоякісному комплексному супроводу особистості з порушеннями психофізичного розвитку;

– здатність до організації корекційно-педагогічного процесу в освітніх установах, закладах охорони здоров'я і соціального захисту.

Програма модулю 1 ***«Медико-психологічна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку»*** складається з 2 модулів (2 кредити) – **60 год.**, з них: лекції – 8 год., семінарські заняття – 8 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 25 год., семестровий контроль – 15.

Програма модулю 2 ***«Педагогічна і соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку»*** складається з 2 модулів (2 кредити) – **60 год.**, з них: лекції – 8 год., семінарські заняття – 8 год., модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 25 год., семестровий контроль – 15.

Вивчення студентами інтегрованого курсу «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації» завершується складанням іспиту.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, Спеціальність, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 0101 «Педагогічна Освіта»	Нормативна
Змістових модулів – 2	Спеціальність 8.01010501 «Корекційна освіта (логопедія)»	
Модулів – 4		
Загальна кількість годин – 120		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2		Освітньо-професійний рівень: другий (магістерський)
	Рік підготовки	
	5-й	
	Семестр	
	10-й	
	Лекції	
	16 год.	
	Семінарські	
	16 год.	
	Модульний контроль	
	8 год.	
	Самостійна робота	
	50 год.	
	Семестровий контроль	
	30 год.	
	Вид контролю:	
	іспит	

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин								
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль	Семестровий контроль	
	МОДУЛЬ І Медико-психологічна абілітація і реабілітація дітей з порушеннями розвитку									
	Змістовий модуль 1. Сучасні підходи до розуміння понять «абілітація» та «реабілітація»									
1.	Поняття про абілітацію та реабілітацію	11	4	2	2		7			
	Модульний контроль	2						2		
	Разом за змістовий модуль	13	4	2	2		7	2		
	Змістовий модуль 2. Теоретичні основи медико-психологічної абілітації і реабілітації дітей з порушеннями розвитку									
2.	Організація медико-психологічного супроводу абілітаційного (реабілітаційного) процесу для осіб з порушеннями психофізичного розвитку	10	4	2	2		6			
3.	Організація та впровадження системи раннього втручання	10	4	2	2		6			
4.	Основи медико-психологічної абілітації (реабілітації) дітей з ментальними, мовленнєвими й сенсорними вадами, опорно-руховими порушеннями та складною структурою дефекту.	10	4	2	2		6			
	Модульний контроль	2						2		
	Разом за змістовий модуль	32	12	6	6		18	2		
	Разом за модуль І	60	20	8	8		25	4	15	
	МОДУЛЬ ІІ Педагогічна і соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушеннями розвитку									
	Змістовий модуль 3. Теоретичні основи педагогічної та соціальної абілітації реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку									

5.	Поняття про педагогічну і соціальну абілітацію і реабілітацію дітей з порушенням розвитку	11	4	2	2		7			
	Модульний контроль	2						2		
Разом за змістовий модуль		13	4	2	2		7	2		
	Змістовий модуль 4. Практична робота корекційного педагога щодо педагогічної та соціальної абілітації реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку									
6.	Рання педагогічна і соціальна абілітація дітей з порушенням розвитку	10	4	2	2		6			
7.	Педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушенням розвитку засобами освіти	10	4	2	2		6			
8.	Просвітницько-педагогічна робота з членами сімей дітей з порушеннями розвитку	10	4	2	2		6			
	Модульний контроль	2						2		
Разом за змістовий модуль		32	12	6	6		18	2		
Разом за модуль II		60	16	8	8		25	4	15	
Разом за навчальним планом		120	32	16	16		50	8	30	

ІІІ. ПРОГРАМА

МОДУЛЬ І. МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Змістовий модуль 1. Сучасні підходи до розуміння понять «абілітація» та «реабілітація»

Лекція 1. Поняття про абілітацію та реабілітацію.

Сучасні підходи до розуміння комплексної абілітації і реабілітації.

Основи та принципи реабілітації та абілітації. Види та форми реабілітаційних та абілітаційних заходів. Етапи реабілітації та абілітації; умови реалізації їх основних напрямів. Учасники реабілітаційного та абілітаційного процесів.

Основні поняття теми: абілітація, реабілітація, оптимальна діяльність, функційні цілі.

Семінарське заняття 1. Зміст та завдання процесу абілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи медико-психологічної абілітації і реабілітації дітей з порушеннями розвитку

Лекція 2. Організація медико-психологічного супроводу абілітаційного (реабілітаційного) процесу для осіб з порушеннями психофізичного розвитку.

Основні положення. Завдання законодавства України з питань реабілітації осіб з інвалідністю. Реалізація державної політики у сфері реабілітації осіб з інвалідністю. Державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю.

Медико-соціальна експертиза. Структура системи реабілітації дітей з інвалідністю. Типи реабілітаційних установ. Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю. Організація реабілітаційного процесу. Організація психологічної підтримки в реабілітаційних установах. Індивідуальна програма реабілітації осіб з інвалідністю.

Основні поняття теми: медико-соціальна експертиза, реабілітаційна установа, Індивідуальна програма реабілітації.

Семінарське заняття 2. Організація абілітаційного (реабілітаційного) процесу в Україні.

Лекція 3. Організація та впровадження системи раннього втручання

Основні засади розбудови абілітаційного (реабілітаційного) процесів.

Порівняльний аналіз моделей: кризово-інтервентна, проблемно-орієнтовна, психо-соціальна модель взаємодії. Патронаж.

Зміст системи раннього втручання. Функції фахівців медичної та психологічної галузей в системі раннього втручання.

Наступність та міжвідомча взаємодія в процесі надання медико-психологічних послуг родині, яка має дитину з порушеннями психофізичного розвитку.

Основні поняття теми: система раннього втручання, кризово-інтервентна, проблемно-орієнтована, психосоціальна моделі.

Семінарське заняття 3. Стандартні вимоги до організації системи раннього втручання.

Лекція 4. Основи медико-психологічної абілітації (реабілітації) дітей з ментальними, мовленнєвими й сенсорними вадами, опорно-руховим, порушеннями та складною структурою дефекту.

Загальні вимоги до розбудови стратегії допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку.

Специфіка організації та впровадження абілітаційного (реабілітаційного) процесів для дітей з ментальними вадами, порушеннями опорно-рухового апарату, сенсорними вадами та складною структурою дефекту.

Вимоги до фахівців медичного та психологічного профілів та моніторинг динаміки абілітаційного (реабілітаційного) процесу.

Основні поняття теми: стратегія допомоги, абілітаційний (реабілітаційний) процес, моніторинг динаміки.

Семінарське заняття 4. Місце психолого-педагогічної абілітації (реабілітації) в системі допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку.

МОДУЛЬ II

**ПЕДАГОГІЧНА І СОЦІАЛЬНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ
З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ**

Змістовий модуль 3. Теоретичні основи педагогічної та соціальної абілітації реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Лекція 5. Поняття про педагогічну і соціальну абілітацію і реабілітацію дітей з порушеннями розвитку

Соціальна реабілітація дітей з порушенням розвитку як процес, як діяльність і як результат. Принципи соціальної реабілітації.

Складові й етапи процесу соціальної реабілітації.

Індивідуальний план соціальної реабілітації дитини з порушенням розвитку. Здійснення соціальної реабілітації дітей з порушенням розвитку у реабілітаційних установах та навчальних закладах. Умови успішності соціальної реабілітації. Критерії оцінки динаміки розвитку дитини та рівня її соціально-побутової адаптованості.

Основні поняття теми: реабілітаційний потенціал, реабілітаційний прогноз, індивідуальний план соціальної реабілітації дитини з інвалідністю.

Семінарське заняття 5. Поняття про педагогічну і соціальну абілітацію і реабілітацію дітей з порушенням розвитку.

Змістовий модуль 4. Практична робота корекційного педагога щодо педагогічної та соціальної абілітації та реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Лекція 6. Рання педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушеннями розвитку

Завдання системи раннього втручання. Фахівці команди раннього втручання. Функції корекційного педагога у команді раннього втручання.

Методи ранньої діагностики розвитку дитини. Програми раннього розвитку. Встановлення контакту з дитиною раннього віку.

Діти з особливими комунікативними потребами. Альтернативна комунікація.

Основні поняття теми: інновація, раннє втручання, альтернативна комунікація, нормалізація.

Семінарське заняття 6. Рання педагогічна і соціальна реабілітація (абілітація) дітей з порушенням розвитку.

Лекція 7. Педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушенням розвитку засобами освіти

Сутність реабілітації дитини засобами освіти. Поняття «освіта» у корекційній педагогіці. Заклади й установи, що надають освітні послуги

дітям з порушенням розвитку. Правила, яких необхідно дотримуватися при організації занять з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. методи навчання дітей з порушенням розвитку. Вимоги до корекційно-розвиткового середовища. Вимоги до мовленнєвого режиму. Основні правила створення позитивного емоційного фону реабілітаційних заходів. Реабілітаційний ефект праці.

Основні поняття теми: освітні послуги, корекція, компенсація, корекційно-розвивальне середовище, працетерапія.

Семінарське заняття 7. Педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушеннями розвитку засобами освіти.

Лекція 8. Просвітницько-педагогічна робота з членами сімей дітей з порушенням розвитку

Соціально-психологічні проблеми сімей, які виховують дітей з порушенням розвитку. Реабілітаційна культура та реабілітаційна активність батьків.

Просвітницько-педагогічна робота серед батьків. Форми групової та індивідуальної роботи з батьками.

Основні поняття теми: реабілітаційна культура, реабілітаційна активність, групова робота, індивідуальна робота, група підтримки.

Семінарське заняття 8. Просвітницько-педагогічна робота з членами сімей дітей з порушенням розвитку.

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Сучасні вимоги о комплексної абілітації та реабілітації»
Разом: 120 год., лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., самостійна робота – 50 год., модульний контроль – 8 год., екзамен..

МОДУЛЬ І. МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТКУ				
Модулі	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
Назва модуля	<i>Сучасні підходи до розуміння понять «абілітація» та «реабілітація»</i>	<i>Теоретичні основи медико-психологічної абілітації і реабілітації дітей з порушеннями розвитку</i>		
Кіл. балів за модуль	42 бали	56 балів		
Теми	1	2	3	4
Теми лекцій	Поняття про абілітацію та реабілітацію (1б.)	Організація медико-психологічного супроводу абілітаційного (реабілітаційного) процесу для осіб з порушеннями психофізичного розвитку (1б.)	Організація та впровадження системи раннього втручання (1 б.)	Основи медико-психологічної абілітації (реабілітації) дітей з ментальними, мовленнєвими й сенсорними вадами, опорно-руховими порушеннями та складною структурою дефекту (1б.)
Теми семінарських занять	1	2	3	4
	Зміст та завдання процесу абілітації та реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку (1 б.)	Організація абілітаційного (реабілітаційного) процесу в Україні (1 б.)	Стандартні вимоги до організації системи раннього втручання (1 б.)	Місце психолого-педагогічної абілітації (реабілітації) в системі допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку (1 б.)
Бали за роботу на семінарських заняттях	10 балів	10 балів		
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)		

	МОДУЛЬ II. ПЕАГОГІЧНА І СОЦІАЛЬНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ РОЗВИТКУ			
Модулі	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4		
Назва модуля	Теоретичні основи педагогічної та соціальної абілітації і реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку	Практична робота корекційного педагога щодо педагогічної та соціальної абілітації і реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку		
Кіл. балів за модуль	42 бали	56 балів		
Теми	5	6	7	8
Теми лекцій	Поняття про педагогічну і соціальну абілітацію і реабілітацію дітей з порушенням розвитку (1б.)	Рання педагогічна і соціальна абілітація дітей з порушенням розвитку (1б.)	Педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушенням розвитку засобами освіти (1б.)	Просвітницько-педагогічна робота з членами сімей дітей з порушеннями розвитку (1 б.)
Теми семінарських занять	5	6	7	8
	Поняття про педагогічну і соціальну абілітацію і реабілітацію дітей з порушенням розвитку (1 б.)	Рання педагогічна і соціальна реабілітація (абілітація) дітей з порушенням розвитку (1б.)	Педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушенням розвитку засобами освіти (1б.)	Просвітницько-педагогічна робота з членами сімей дітей з порушенням розвитку (1 б.)
Бали за роботу на семінарських заняттях	10 балів	10 балів		
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)	Модульна контрольна робота (25 балів)		
Екзамен (40 балів)				

Всього балів: 196. Коеф.: 196/60=3,3.

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Семінарське заняття 1

Зміст та завдання процесу абілітації та реабілітації дітей з порушеннями психофізичного розвитку. (2 год.)

Виступи студентів з питань:

1. Співставний аналіз понять „корекція”, „компенсація”, „реабілітація” та „абілітація”.
2. Цілі та завдання реабілітації.
3. Абілітація як ресурсний підхід: цілі, завдання та етапи.
4. Приклади здійснення реабілітаційної діяльності.
5. Практичне впровадження абілітаційного процесу
6. Супровідна документація реабілітаційного та абілітаційного процесів.
7. Співпраця фахівців з батьками в процесі розбудови стратегії та впровадження абілітаційної (реабілітаційної) програми.

Рекомендована література:

1. Вернер Д. и др. Реабилитация детей-инвалидов. М. – 1995.
2. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
3. Воронова О.П. Социально-медицинская реабилитация инвалидов / О. П. Воронов // Социальная работа. – 2009. – N 1.
4. Смычёк В.Б. Медико-социальная экспертиза и реабилитация / В.Б. Смычёк, Г.Я. Хулуп, В.К. Милькаманович. – Мн.:Юнипак, 2005. – 420 с.
Режим доступу: http://www.al24.ru/wp-content/uploads/2015/01/%D1%81%D0%BC%D1%96_1.pdf
5. Шевцов А. Г. Класифікаційно-системологічний підхід до понятійно-термінологічного апарату корекційно-реабілітаційної діяльності. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського державного університету. Випуск 8 заредакцією О. В. Гаврилова. – К-Подільський. ПП Мошинський В. С. , 2008. – 476с.
6. Шпак В.П. Реабілітаційна педагогіка: Навчальний посібник. — Полтава: АСМІ, 2006, — 328 с.

Семінарське заняття 2

**Організація абілітаційного (реабілітаційного) процесу в Україні.
(2 год.)**

Виступи студентів з питань:

1. Державне управління системою реабілітації осіб з інвалідністю (нормативно-правові акти, державна політика).

2. Медико-соціальна експертиза.
3. Структура системи реабілітації дітей з інвалідністю.
4. Типи реабілітаційних установ.
5. Державна типова програма реабілітації осіб з інвалідністю.
6. Організація психологічної підтримки в реабілітаційних установах.
7. Індивідуальна програма реабілітації осіб з інвалідністю.

Рекомендована література:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с
2. Воронова О.П. Социально-медицинская реабилитация инвалидов / О. П. Воронов // Социальная работа. – 2009. –N 1.
3. Положення про індивідуальну програму реабілітації інваліда, порядок її фінансування та реалізації затверджується Кабінетом Міністрів України. (Розділ V.; Ст. 23; Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" (№ 2961-IV від 06.10.2005 р.).
4. Реабілітація інвалідів в Україні (Збірник нормативно-правових документів відповідно до Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні") // Упорядники Н. Скрипка, В. Масленнікова та ін. — Київ: 2007. — 178 с.
38. Сідельнік Л.Л. Стандарти соціальних послуг. Збірка проектів документів. К.: Український фонд соціальних інвестицій, 2007.— 175 с.

Семінарське заняття 3

Стандартні вимоги до організації системи раннього втручання.

(2 год.)

Виступи студентів з питань:

1. Стандартні вимоги відносно структури служби раннього втручання: цільова група, управління, фахівці, обладнання, документація.
2. Стандарти щодо програм: оцінка, складання Індивідуальної програми.
3. Алгоритм здійснення системної ранньої допомоги дітям раннього віку з порушеннями психофізичного розвитку та їхнім родинам.
4. Очікувані результати програм раннього втручання.
5. Результати діяльності служби раннього втручання

Рекомендована література:

1. Бастун Н. А. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції. – К.: ІКЦ „Леста”, 2005. – 184 с.
2. Варгас-Барон Э., Янсон У., Муфель Н. Раннее вмешательство, специальное образование и интеграция: фокус на республике Беларусь Детский Фонд Организации Объединенных Наций, 2009. – 104 с.
3. Козьявкіна Н., Козьявкіна О., Бабадагли М., Пічугіна Т. Роль ранньої діагностики порушень розвитку мовлення у дітей із ДЦП. Дефектологія, № 2, 2004
4. Коррекционная помощь детям раннего возраста с органическим

поражением центральной нервной системы в группах кратковременного пребывания: Методическое пособие / Под ред. Е.А. Стребелевой. — 2-е изд. — М.: Издательство «Экзамен», 2004. — 128 с.

5. Кукуруза Г. В. Методологічні засади раннього втручання як системи психологічного супроводу родин, які виховують дітей з порушеннями розвитку / Г. В. Кукуруза // Український вісник психоневрології. - 2012. - Т. 20, вип. 3. - С. 190-191. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uvp_2012_20_3_289.
6. Пасічник І. П., Кукуруза Г. В. Міждисциплінарна сімейно-центрована програма раннього втручання на етапі первинної медико-санітарної допомоги дітям // Матеріали конференції. Харківський національний медичний університет, ДУ «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН», м. Харків, Україна. Режим доступу: [file:///C:/Disk D/%D0%A2%D0%B0%D0%BD%D1%8F%20%D0%A1%D0%BA%D1%80/%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82%205/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%92/perynatology_2013_4_28.pdf](file:///C:/Disk%20D:/%D0%A2%D0%B0%D0%BD%D1%8F%20%D0%A1%D0%BA%D1%80/%D0%86%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%82%205/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%86%D0%B5%D0%BF%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%A0%D0%92/perynatology_2013_4_28.pdf)
7. Стандартные требования к организации деятельности службы раннего вмешательства./ Аксенова О.Ж., Баранова Н.Ю., Емец М.М., Самарина Л.В. — Санкт-Петербург, 2012 г. — 54 с. Режим доступу: http://www.eurlaid.eu/projects/docs/Standards_for_Russian_Early_Intervention_rus.pdf

Семінарське заняття 4

Місце психолого-педагогічної абілітації (реабілітації) в системі допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку (2 год.)

Виступи студентів з питань:

1. Зміст медичної та психологічної абілітації (реабілітації).
2. Основні методи медичної та психологічної реабілітації.
3. Чинники, що визначають характер медичної та психолого-педагогічної абілітації (реабілітації).
4. Специфіка (щодо медичного і психолого-педагогічного компонентів) абілітації/реабілітації дітей з:
  - ментальними вадами;
  - мовленнєвими вадами;
  - опорно-руховими порушеннями;
  - сенсорними порушеннями;
  - складною структурою дефекту.

Рекомендована література:

1. Вернер Д. и др. Реабилитация детей-инвалидов. — М., 1995.
2. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст,

- В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
3. Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г., Романенко О.В., Скрипка Н.С. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі. К., 2003
  4. Комплексная реабилитация детей с детским церебральным параличом: Методические рекомендации. — М.; СПб., 1998.
  5. Лебединський В. В. и др. Эмоциональные нарушения в детском возрасте. —м.: Изд-во МГУ, 1990. — 197 с. Режим доступа: <http://www.klex.ru/csc>.
  6. Основные направления психологической помощи детям с сенсорными нарушениями в развитии. Реферат. Режим доступа: <http://cinref.ru/razdel/04500psihologia/23/382437.htm>
  7. Рання комплексна діагностика і реабілітація дітей з сенсорними порушеннями: реалії та перспективи // Всеукраїнська науково-практична конференція з міжнародною участю. Статті та лекції. — Львів. — Український бестселер, 2010. — 360 с.
  8. Семенова К. А. Клиника и реабилитационная терапия детских церебральных параличей / К. А. Семенова, Е. М. Мастюкова, М. Я. Смутлин. — М.: Медицина, 1972. — 329 с.
  9. Скрыпник Т. В. Коррекционно-развивающая работа с детьми с расстройствами аутистического спектра: системный подход // Нейро News: психоневрология и нейропсихиатрия, 2014. — №6 (61). Режим доступа: <http://neuronews.com.ua/page/korrekcionno-razvivayucshaya-rabota-sC2A0detmi-sC2A0rasstrojstvami-autisticheskogo-spektra-sistemnyj-pohod>.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ПЕДАГОГІЧНА І СОЦІАЛЬНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Семінарське заняття 5

Поняття про педагогічну і соціальну абілітацію і реабілітацію дітей з порушенням розвитку (2 год.)

Виступи студентів з питань:

1. Педагогічна і соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку як процес, як діяльність і як результат.
2. Принципи соціальної реабілітації.
3. Складові й етапи процесу соціальної реабілітації.
4. Індивідуальний план соціальної реабілітації дитини з порушенням розвитку.
5. Здійснення соціальної реабілітації дітей з порушенням розвитку у реабілітаційних установах та навчальних закладах.
6. Умови успішності соціальної реабілітації.
7. Критерії оцінки динаміки розвитку дитини та рівня її соціально-побутової адаптованості.

Рекомендована література:

1. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю : навч. посіб. / Т. Є. Єжова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 284 с.
2. Акатов Л. И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья : учебное пособие / Акатов Л. И. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 447 с.
3. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
4. Глоба О. Теорія і практика соціалізації осіб із порушеннями опорно-рухового апарату / О. Глоба // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 4 (68). – С. 53-58.
5. Комплексная реабилитация инвалидов: учебное пособие / [Т. В. Зозуля, Е. Г. Свистунова, В. В. Чешихина и др.] ; под ред Т. В. Зозули. – М. : Академия, 2005. – 302, [1] с.
6. Закон України «Про охорону дитинства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14>
7. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2961-15>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей з інвалідністю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1545-2000-%EF>
9. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2007 р. № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини з інвалідністю та Порядку їх складання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1197-07>

Семінарське заняття 6

Рання педагогічна і соціальна реабілітація (абілітація) дітей з порушенням розвитку (2 год.)

Виступи студентів з питань:

1. Завдання системи раннього втручання.
2. Фахівці команди раннього втручання.
3. Функції корекційного педагога у команді раннього втручання.
4. Методи ранньої діагностики розвитку дитини.
5. Програми раннього розвитку. Встановлення контакту з дитиною раннього віку.
6. Діти з особливими комунікативними потребами. Альтернативна комунікація.

Рекомендована література:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
2. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник / Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна. - Суми : Університетська книга, 2013. - 301 с.
3. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю : навч. посіб. / Т. Є. Єжова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 284 с.
4. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я : [монографія] / Шевцов А. Г. – К. : НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. – 239 с.
5. Ванчова А. Нейродинамічна стимуляція та корекція моторних порушень, аномального моторного розвитку та дієздатності дітей із ураженням центральної нервової системи / Ванчова Аліца, Смолянінов Анатолій // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 2 (70). – С. 91-111.
6. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку / [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.] ; пер. з англ. ; наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).
7. Мамайчук И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии : учеб. пособ. / И. И. Мамайчук. – СПб. : Речь, 2010. - 400 с.
8. Скрипник Т. Технологія роботи над індивідуальною програмою розвитку для дитини з аутизмом / Т. Скрипник // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 1 (69). – С. 12-18.
9. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції / за наук. ред. Н. А. Бастун. – Київ : ІКЦ «Леста», 2005. – 182 с.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей з інвалідністю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1545-2000-%EF>
11. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2007 р. № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини з інвалідністю та Порядку їх складання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1197-07>

Семінарське заняття 7

Педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушенням розвитку засобами освіти

Виступи студентів з питань:

1. Сутність реабілітації дитини засобами освіти.
2. Поняття «освіта» у корекційній педагогіці. Заклади й установи, що надають освітні послуги дітям з порушенням розвитку.

3. Правила, яких необхідно дотримуватися при організації занять з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. методи навчання дітей з порушенням розвитку.
4. Вимоги до корекційно-розвиткового середовища.
5. Вимоги до мовленнєвого режиму.
6. Основні правила створення позитивного емоційного фону реабілітаційних заходів.
7. Реабілітаційний ефект праці.

Рекомендована література:

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
2. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник / Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна. - Суми : Університетська книга, 2013. - 301 с.
3. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я : [монографія] / Шевцов А. Г. – К. : НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. – 239 с.
4. Комплексная реабилитация инвалидов: учебное пособие / [Т. В. Зозуля, Е. Г. Свистунова, В. В. Чешихина и др.]; под ред Т. В. Зозули. – М. : Академия, 2005. – 302, [1] с.
5. Макарова Н. М. Технологии гардено- и зоотерапии в процессе социальной реабилитации детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата / Н. М. Макарова //Коррекционная педагогика : теория и практика. - № 2. – 2013. - С.62-68.

Семінарське заняття 8

Просвітницько-педагогічна робота з членами сімей дітей з порушенням розвитку

Виступи студентів з питань:

1. Соціально-психологічні проблеми сімей, які виховують дітей з порушенням розвитку.
2. Реабілітаційна культура та реабілітаційна активність батьків.
3. Просвітницько-педагогічна робота серед батьків.
4. Форми групової та індивідуальної роботи з батьками.

Рекомендована література: 2, 4, 5, 12, 16.

1. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
2. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю : навч. посіб. / Т. Є. Єжова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 284 с.

3. Акатов Л. И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья : учебное пособие / Акатов Л. И. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 447 с.

4. Аксьонова Л. В. Цікаві розвивальні і рухливі ігри для всієї родини / Аксьонова Л. В. – Донецьк : БАО, 2008. – 368 с.

5. Мамайчук И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии : учеб. пособ. / И. И. Мамайчук. – СПб. : Речь, 2010. – 400 с.

6. Чеботарьова О. Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату / О. Чеботарьова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 3 (67). – С. 16-21.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Тема 1. Поняття про абілітацію та реабілітацію.

Заповнити таблицю:

<i>Поняття</i>	<i>Зміст</i>	<i>Методи</i>	<i>Фахівці (спеціалізація)*</i>
Медична реабілітація			
Медична абілітація			
Психологічна реабілітація			
Психологічна абілітація			
Медико-психологічна абілітація			

* за кордоном та в Україні.

Форма подання: у вигляді таблиці.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність

Рекомендована література

1. Вернер Д. и др. Реабилитация детей-инвалидов. М., 1995.
2. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
3. Доскин В.А. и др. Морфофункциональные константы детского организма: Справочник. – М: Медицина, 1997.
4. Кон И.С. Психология ранней юности. – М., 1989.
5. Практическая психология образования / Под ред. Дубровиной И.В. – М., 2000. – 528 с.

Тема 2. Організація медико-психологічного супроводу абілітаційного (реабілітаційного) процесу для осіб з порушеннями психофізичного розвитку.

Організація допомоги особам з інвалідністю та їхнім родинам в Центрах соціально-психологічної реабілітації. Провести опитування працівників Центрів, щоб розкрити: режим роботи, склад фахівців, порядок надання допомоги, характер співпраці фахівців (в чому виявляється спільна діяльність).

Форма подання: у вигляді записаного інтерв'ю та власних узагальнень (формат тез).

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Тема 3. Впровадження системи раннього втручання.

Здійснити порівняльний аналіз алгоритму діяльності мультидисциплінарної та міждисциплінарної команди фахівців раннього втручання. Покроково розкрити алгоритм їхньої діяльності.

Форма подання: у вигляді таблиці, схеми, презентації..

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована література

1. Варгас-Барон Э., Янсон У., Муфель Н. Раннее вмешательство, специальное образование и интеграция: фокус на республике Беларусь Детский Фонд Организации Объединенных Наций, 2009. – 104 с.
2. Коррекционная помощь детям раннего возраста с органическим поражением центральной нервной системы в группах кратковременного пребывания: Методическое пособие / Под ред. Е.А. Стребелевой. — 2-е изд. — М.: Издательство «Экзамен», 2004. — 128 с.
3. Кукуруза Г. В. Методологічні засади раннього втручання як системи психологічного супроводу родин, які виховують дітей з порушеннями розвитку / Г. В. Кукуруза // Український вісник психоневрології. - 2012. - Т. 20, вип. 3. - С. 190-191. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uvp_2012_20_3_289.
4. Стандартные требования к организации деятельности службы раннего вмешательства./ Аксенова О.Ж., Баранова Н.Ю., Емец М.М., Самарина Л.В. – Санкт-Петербург, 2012 г. – 54 с. Режим доступу: http://www.eurlyaid.eu/projects/docs/Standards_for_Russian_Early_Intervention_rus.pdf

Тема 4. Основи медико-психологічної абілітації (реабілітації) дітей з ментальними, мовленнєвими й сенсорними вадами, опорно-руховим, порушеннями та складною структурою дефекту.

Виокремити 5 основних положень щодо командної взаємодії фахівців в процесі абілітаційного (реабілітаційного) процесів. Розкрити роль логопеда

в міждисциплінарній команді супроводу дитини з порушеннями психофізичного розвитку.

Форма подання: у вигляді вільного опису.

Критерії оцінювання: змістовність, логічність.

Рекомендована література

1. Актуальные проблемы психологической реабилитации лиц с ограниченными возможностями здоровья. Материалы международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы психологической реабилитации лиц с ограниченными возможностями здоровья» – М.: 2011. -713 с. – Режим доступа: http://www.psy-rehab.ru/documents/theses_conf.pdf
2. Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. / авт. кол. : А.А.Колупаєва, Е.А. Данілавічюте, С.В. Литовченко. – К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. – 197 с.
3. Подолання порушень мовлення у дітей в умовах соціально-реабілітаційного закладу Режим доступу: http://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0a65625b2ad68b5c43a88521316d37_0.html
4. Скрипник Т.В. Технології психолого-педагогічного супроводу дітей з аутизмом в освітньому просторі: навчально-наочний посіб. / Уклад. Т. Скрипник. — Харків: Факт, 2015. — 40 с.
5. Федорович Л. Професійна діяльність логопеда в умовах реабілітаційного центру. // Імідж сучасного педагога, №9-10, 2008. – с. 58-62.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ПЕДАГОГІЧНА І СОЦІАЛЬНА АБІЛІТАЦІЯ І РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Тема 5. *Поняття про педагогічну і соціальну абілітацію і реабілітацію дітей з порушенням розвитку.*

Опрацюйте Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [18], законспектувати статтю 19 «Організація психологічної підтримки в реабілітаційних установах», статтю 34 «Рання реабілітація дітей-інвалідів», статтю 36 «Психологічна реабілітація» та статтю 37 «Соціальна реабілітація».

Тема 6. *Рання педагогічна і соціальна абілітація/реабілітація дітей з порушенням розвитку*

Опрацюйте статтю А. Ванчової «Нейродинамічна стимуляція та корекція моторних порушень, аномального моторного розвитку та дієздатності дітей із ураженням центральної нервової системи», підготувати міні-довідку на тему: «Перспективні методи реабілітації, стимуляції та корекції розвитку дітей із ураженнями ЦНС».

Ванчова А. Нейродинамічна стимуляція та корекція моторних порушень, аномального моторного розвитку та дієздатності дітей із ураженням центральної нервової системи / Ванчова Аліца, Смолянінов Анатолій // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 2 (70). – С. 91-111.

Тема 7. Педагогічна і соціальна реабілітація (абілітація) дітей з порушенням розвитку засобами освіти

Опрацювати статтю Н. Макарчук «Методичні основи професійно-трудової реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку», підготувати мультимедійну презентацію на тему: «Професійно-трудова реабілітація дітей з порушеннями розумового розвитку: шляхи здійснення».

Макарчук Н. Методичні основи професійно-трудової реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку / Н. Макарчук, О. Хованова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 1 (69). – С. 38-47.

Тема 8. Просвітницько-педагогічна робота з членами сімей дітей з порушенням розвитку

Опрацюйте статтю О. Чеботарьової «Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату», підготуйте інформаційний буклет «Проведення корекційно-реабілітаційної роботи з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату в домашніх умовах: поради батькам».

Чеботарьова О. Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату / О. Чеботарьова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 3 (67). – С. 16-21.

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення здобувачів другого (магістерського) рівня із дисципліни «Сучасні вимоги до комплексної абілітації та реабілітації» оцінюються за Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС), в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за Європейською (ECTS) шкалою подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1

**Розрахунок рейтингових балів за видами
поточного (модульного) контролю**

№		Кількість
---	--	-----------

з/п	Вид діяльності	рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	8
2.	Відвідування семінарських і практичних занять	8
3.	Робота на практичних заняттях	40
4.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3, 4)	100
5.	Самостійна робота	40
Підсумковий рейтинговий бал		196 бали Коеф. = 3,3

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, доповіді, презентація завдань для практичних занять, участь в інтерактивних обговореннях.

➤ **Методи письмового контролю:** карти знань, картки для самостійної роботи, конспекти занять.

➤ **Комп'ютерного контролю:** модульне тестування, презентації доповідей та творчих проектів.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 7.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)

F_x	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Кожний модуль включає бали за відвідування лекцій, семінарських занять, поточну роботу студента на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи, написання модульної контрольної роботи.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі тестового контролю.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на семінарських заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: проблемного, проблемно-пошукового, діалогічного, інтерактивного навчання.

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ електронний навчальний курс;
- ✓ навчально-методичні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

X. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Педагогічна і соціальна абілітація і реабілітація дітей з порушенням розвитку як процес, як діяльність і як результат.
2. Особливі принципи соціальної реабілітації.
3. Складові й етапи процесу соціальної реабілітації.
4. Індивідуальний план соціальної реабілітації дитини з порушенням розвитку.
5. Здійснення соціальної реабілітації дітей з порушенням розвитку у реабілітаційних установах та навчальних закладах.
6. Умови успішності соціальної реабілітації.
7. Критерії оцінки динаміки розвитку дитини та рівня її соціально-побутової адаптованості.
8. Завдання системи раннього втручання. Фахівці команди раннього втручання.
9. Функції корекційного педагога у команді раннього втручання.
10. Методи ранньої діагностики розвитку дитини.
11. Програми раннього розвитку. Встановлення контакту з дитиною раннього віку.
12. Діти з особливими комунікативними потребами. Альтернативна комунікація.
13. Сутність реабілітації дитини засобами освіти.
14. Поняття «освіта» у корекційній педагогіці. Заклади й установи, що надають освітні послуги дітям з порушенням розвитку.

15. Правила, яких необхідно дотримуватися при організації занять з дітьми дошкільного та молодшого шкільного віку. методи навчання дітей з порушенням розвитку.
16. Вимоги до корекційно-розвивального середовища.
17. Вимоги до мовленнєвого режиму.
18. Основні правила створення позитивного емоційного фону реабілітаційних заходів.
19. Реабілітаційний ефект праці.
20. Соціально-психологічні проблеми сімей, які виховують дітей з інвалідністю. Реабілітаційна культура та реабілітаційна активність батьків.
21. Просвітницько-педагогічна робота серед батьків.
22. Форми групової та індивідуальної роботи з батьками.
23. Охарактеризувати Закон України “Про реабілітацію інвалідів в Україні” (16) (статті 19, 34,36,37)
24. Охарактеризувати складові й етапи процесу соціальної реабілітації.
25. Проаналізувати статтю А.Ванчової “Нейродинамічна стимуляція та корекція моторних порушень, аномального моторного розвитку та дієздатності дітей із ураженням ЦНС.”
26. Розкрити особливості методики професійно-трудової реабілітації дітей з порушеннями розумового та мовленнєвого розвитку.
27. Розкрити особливості корекційно-реабілітаційної роботи з учнями з порушеннями ОРА.
28. Охарактеризувати схему успішної абілітації і реабілітації в залежності від глибини мовленнєвого порушення.
29. Навести приклади успішної абілітації та реабілітації дитини з мовленнєвими порушеннями.
30. Розкрити завдання раннього втручання.
31. Дати характеристику функцій корекційного педагога в команді раннього втручання.
32. Розкрити сутність та результативність методів ранньої діагностики розвитку дитини.
33. Продемонструвати прийоми встановлення контакту з дитиною раннього віку.
34. Охарактеризувати види альтернативної комунікації.
35. Розкрити особливості реабілітації дитини засобами освіти.
36. Навести приклади ефективного корекційно-розвиткового середовища.
37. Охарактеризувати риси позитивного емоційного фону реабілітації дитини.

38. Навести приклади ефективної співпраці з батьками дитини з ООП.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Акатов Л.И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья. Психологические основы: Учеб. пособие для вузов / Л.И. Акатов. – М : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2004.
2. Вернер Д. и др. Реабилитация детей-инвалидов. М., 1995.
3. Воронова О.П. Социально-медицинская реабилитация инвалидов / О. П. Воронов // Социальная работа. – 2009. – N 1.
4. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Люндквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
5. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник / Т. М. Дегтяренко, Л. С. Вавіна. – Суми : Університетська книга, 2013. – 301 с.
6. Доскин В.А. и др. Морфофункциональные константы детского организма: Справочник. – М: Медицина, 1997.
7. Єжова Т. Є. Соціальна реабілітація дітей з інвалідністю : навч. посіб. / Т. Є. Єжова. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 284 с.
8. Кон И.С. Психология ранней юности. – М., 1989.
9. Кон И.С. Совращение детей и сексуальное насилие // Педагогика, № 5, 1998. – С. 58-66.
10. Максимова Н.Ю. Диагностика и коррекция поведения трудных подростков // Вопросы психологии, 1988, № 3. – С. 93-99.
11. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования. – М., 2000. – 448 с.
12. Овчарова Р.В. Справочная книга социального педагога. – М., 2002. – 480 с.
13. Патаки Ф. Некоторые проблемы отклоняющегося (девиантного) поведения // Психологический журнал, 1987, Том 8, № 4. – С. 92-102.
14. Питюков В.Ю. Основы педагогической технологии – М., 2001. – 192 с.
15. Практическая психология образования / Под ред. Дубровиной И.В. – М., 2000. – 528 с.
16. Рубан Л.С. Девиация как проблема безопасности // СОЦИС, 1999, № 5. – С. 70-74.
17. Славина Л.С. Трудные дети. – М. – Воронеж, 1998. – 447 с.

18. Социальная педагогика: Курс лекций: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Под ред. М.А. Галлагузовой. – М., 2001. – 416 с. – М., 2001.

19. Степанов В.Г. Психология трудных школьников: Учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. – М., 2001. – 336 с.

20. Сукало А.А. Проблемы социально-педагогического контроля криминальной активности молодёжи // распечатка кафедры социальной педагогики.

21. Шевцов А. Г. Методичні основи організації соціальної реабілітації дітей з вадами здоров'я : [монографія] / Шевцов А. Г. – К. : НТІ «Інститут соціальної політики», 2004. – 239 с.

Додаткова:

22. Акатов Л. И. Социальная реабилитация детей с ограниченными возможностями здоровья : учебное пособие / Акатов Л. И. – М. : ВЛАДОС, 2003. – 447 с.

23. Аксьонова Л. В. Цікаві розвивальні і рухливі ігри для всієї родини / Аксьонова Л. В. – Донецьк : БАО, 2008. – 368 с.

24. Ванчова А. Нейродинамічна стимуляція та корекція моторних порушень, аномального моторного розвитку та дієздатності дітей із ураженням центральної нервової системи / Ванчова Аліца, Смолянinov Анатолій // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 2 (70). – С. 91-111.

25. Глоба О. Теорія і практика соціалізації осіб із порушеннями опорно-рухового апарату / О. Глоба // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 4 (68). – С. 53-58.

26. Комплексная реабилитация инвалидов: учебное пособие / [Т. В. Зозуля, Е. Г. Свистунова, В. В. Чешихина и др.]; под ред Т. В. Зозули. – М. : Академия, 2005. – 302, [1] с.

27. Макарова Н. М. Технологии гардено- и зоотерапии в процессе социальной реабилитации детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата / Н. М. Макарова //Коррекционная педагогика : теория и практика. - № 2. – 2013. - С.62-68.

28. Макарчук Н. Методичні основи професійно-трудової реабілітації дітей з порушеннями розумового розвитку / Н. Макарчук, О. Хованова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 1 (69). – С. 38-47.

29. Маленькі сходинки : програма раннього втручання для дітей із затримкою розвитку / [Пітерсі М., Трелоар Р., Кейнс С. та ін.] ; пер. з англ. ;

наук. редактори укр. видання : Т. І. Поніманська, А. А. Колупаєва. – Рівне : РДГУ, 2006. (у 8 кн.).

30. Мамайчук И. И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии : учеб. пособ. / И. И. Мамайчук. – СПб. : Речь, 2010. - 400 с.

31. Скрипник Т. Технологія роботи над індивідуальною програмою розвитку для дитини з аутизмом / Т. Скрипник // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2014. – № 1 (69). – С. 12-18.

32. Служби раннього втручання в Україні: шлях до інтеграції / за наук. ред. Н. А. Бастун. – Київ : ІКЦ «Леста», 2005. – 182 с.

33. Ульєнкова У. В. Организация и содержание специальной психологической помощи детям с проблемами в развитии : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / У. В. Ульєнкова ; О. В. Лебедева . - 5-е изд., стереотип. – М. : Академия, 2011. - 173 с.

34. Чеботарьова О. Особливості корекційно-реабілітаційної роботи з учнями із порушеннями опорно-рухового апарату / О. Чеботарьова // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2013. – № 3 (67). – С. 16-21.

Інтернет-джерела

35. Закон України «Про охорону дитинства» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14>

36. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2961-15>

37. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2000 р. № 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей з інвалідністю» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1545-2000-%EF>

38. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08.10.2007 р. № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини з інвалідністю та Порядку їх складання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1197-07>